

Jak dbać o rozwój mowy dziecka

Mowa jest głównym sposobem komunikacji między ludźmi, a prawidłowy jej rozwój stanowi istotny element kształtowania się osobowości dziecka. Stopień rozwoju mowy zależy m.in.: od wpływu środowiska oraz psychofizycznego rozwoju dziecka. W związku z tym nabywanie mowy nie przebiega u wszystkich dzieci jednakowo.

Dlatego ważne jest, by w sytuacji, gdy rodziców niepokoi zbyt wolny rozwój mowy, trudności dziecka w porozumiewaniu się z otoczeniem czy wąski zasób słownictwa, udać się do logopedy, aby dokonać oceny i jak najwcześniej we współpracy ze specjalistą podjąć działania mające na celu pomoc dziecku.

Istotnych jest wiele czynników, aby rozwój mowy dziecka przebiegał prawidłowo. W przypadku opóźnionego lub wolniejszego rozwoju mowy duże znaczenie ma **odpowiednia stymulacja ze strony rodziców i najbliższego otoczenia malucha. Kluczowy jest dobór odpowiednich zabaw i czynności do wieku, poziomu rozwoju i możliwości dziecka.**

Oto kilka rad dla rodziców - na co warto zwracać uwagę i o co dbać, by skutecznie stymulować rozwój mowy dziecka:

- Ważne, aby **mówić do dziecka wyraźnie, spokojnie, bez pośpiechu.**
- Nie należy zwracać nieustannie uwagi na wymowę dziecka wymagając, by kilkakrotnie powtarzało trudne dla niego słowo. Ciągłe poprawianie wymowy prowadzi często do zniechęcenia, rozdrażnienia dziecka. **Nie należy również karać dziecka za wadliwą wymowę.**
- Nie należy wymagać od dziecka zbyt wczesnego wymawiania poszczególnych głosek. Najpóźniej w rozwoju mowy pojawiają się głoski tzw. szumiące oraz [r]. Dość często do logopedy zgłaszają się rodzice z dzieckiem 3, 4-letnim i proszą o nauczenie wymowy tych głosek. Warto zaznaczyć, że w tym wieku ma ono prawo nie wypowiadać jeszcze głosek trudniejszych. **Dziecko, którego sprawność narządów artykulacyjnych jest niższa, niedostatecznie różnicuje słuchowo dźwięki mowy, a zmuszane jest do wymawiania zbyt trudnych dla niego głosek, często zaczyna je zniekształcać. W ten sposób można doprowadzić do powstawania deformacji artykulacyjnych, trudnych do korekcji.**

- Ważna jest stymulacja rozwoju w zakresie budowania wypowiedzi. Warto **zachęcać dziecko do mówienia, poprzez uważne słuchanie, zadawanie dodatkowych pytań.** Ciekawą formą ćwiczeń jest układanie, a następnie opowiadanie historyjek obrazkowych, co rozwija nie tylko sprawność językową, ale również myślenie przyczynowo-skutkowe.
- Warto wzbogacić ćwiczenia o **wspólne wycinanie, wklejanie obrazków lub ich rysowanie.** Ma to ogromną wartość terapeutyczną, ponieważ dzieci bardzo lubią, gdy dorośli coś specjalnie dla nich przygotowuje. Rzecz narysowana przez rodzica, może być wystarczającym powodem, by nauczyć się ją prawidłowo nazwać☺.
- Podczas wizyty **u stomatologa warto, poprosić o ocenę zgryzu** i w razie potrzeby skorzystać z porady ortodonty.
- Istotne jest, aby w naturalny sposób dbać o sprawność artykulatorów podając dziecku **pokarmy o stałej konsystencji** (np. surową marchewkę i jabłko, skórkę od chleba).
- **Podczas przerw w mówieniu dziecko powinno oddychać przez nos.** Częste infekcje górnych dróg oddechowych, przerost trzeciego migdała lub alergia mogą być przyczyną nieprawidłowego, ustnego toru oddychania i nawykowego, płaskiego ułożenia masy języka na dnie jamy ustnej. W takim przypadku warto skonsultować się z lekarzem specjalistą.
- Aby dbać o odpowiednią długość fazy wydechu warto **poświęcić uwagę odpowiednim zabawom oddechowym** (np. dmuchanie baniek, zdmuchiwanie świeczek, piórek, balonów, styropianowych piłeczek).
- Ogólnemu usprawnianiu artykulatorów (języka i warg) oraz czuciu ich ruchów i ułożenia posłużą **zabawy przed lustrem – gimnastyka buzi i języka** wykonywana według wskazówek otrzymanych od logopedy. Przydatne mogą być bajki logopedyczne wzbogacone często o kolorowanki.

- Należy zwracać uwagę na słuch fizyczny. Przydatna jest **obserwacja reakcji słuchowych dziecka** (czy reaguje na dźwięki, czy często prosi o powtórzenie, czy zbyt głośno ogląda telewizję?). W razie jakichkolwiek wątpliwości należy skonsultować się ze specjalistą.
- Kształtowanie percepcji słuchowej przede wszystkim przez **mówienie do dziecka, jak również zachęcanie do opowiadania**. Najmłodszy lubią wyliczanki, masażyki połączone z wierszykami, piosenki, zabawy logorytmiczne. Dla dzieci w wieku 2-4 lat ciekawą propozycją jest zabawa w wysłuchiwanie i rozpoznawanie odgłosów otoczenia bez pomocy wzroku (rozpoznawanie i nazywanie różnych dźwięków, np. pojazdów, zwierząt, instrumentów). Starszym dzieciom zaleca się zabawy w powtarzanie rytmów, wyklaskiwanie, wystukiwanie, a następnie w wysłuchiwanie wyrazów w zdaniach, sylab i głosek w wyrazach.
- **Zwracanie uwagi na dbałość artykulacyjną i wyrazistość mowy**. Niektóre dzieci wymawiają głoski z pewną niedbałością, przy jak najmniejszym wysiłku mięśni narządów mowy. Głoski są mało zróżnicowane, na skutek niedostatecznego rozwierania szczęk i zmniejszonej pracy warg. Niewykorzystane przy tym możliwości akcentowania i modulacji głosu sprawiają, że mowa dziecka bez kontekstu bywa niezrozumiała dla otoczenia. Nieprawidłowości tego rodzaju nie wynikają z wad wymowy i często nie wymagają terapii. Wystarczą codzienne parominutowe ćwiczenia wyrazistości mowy oraz gimnastyka narządów artykulacyjnych.

Opracowanie: Anna Borzym